

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 429/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Dudíša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Vladimírom Šatníkom, Mierová 2, Humenné, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 146/2021 z 15. decembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. februára 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Cdo 146/2021 z 15. decembra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ vystupuje v konaní vedenom na Okresnom súde Humenné (ďalej len „okresný súd“) ako žalovaný proti žalobkyni – bývalej manželke o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“). Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 120/2011-591 z 21. marca 2018 uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť žalobkyni na vyrovnaní jej podielu sumu 11 387,73 eur. V odvolacom konaní Krajský súd v Prešove zmenil rozsudok okresného súdu tak, že sťažovateľa zaviazal zaplatiť žalobkyni sumu 19 824,29 eur. Odvolací súd na rozdiel od okresného súdu uplatnil zásadu, že výška podielov bývalých manželov je rovnaká.

3. Sťažovateľ napadol rozsudok odvolacieho súdu dovolaním, ktorého dôvodnosť oprel o nesprávne právne posúdenie, ako aj o existenciu vád zmätočnosti.

4. Prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. d) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) bola založená na úvahe, že odvolací súd rozhodol aj o veci nepatriacej do právomoci tohto súdu, do masy BSM zahrnul pohľadávku sťažovateľa, ktorá do BSM podľa neho nepatrí a sťažovateľ si ju uplatnil v inom súdnom konaní. Vada zmatečnosti podľa § 420 písm. f) CSP bola založená na tvrdení o nevykonaní dôkazu navrhovaného sťažovateľom, a to bez odôvodnenia, na selektívnom hodnotení dôkazov v prospech žalobkyne, ktorá podľa sťažovateľa reálne disponuje vyššou finančnou sumou, a to z prostriedkov patriacich do BSM, ktoré si počas manželstva odkladala a svoje príjmy nepoužila na úhradu nákladov na domácnosť a deti, ako aj na argumente o nedostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nedal odpoveď na podstatné námietky sťažovateľa. Nesprávne právne posúdenie malo spočívať v odklone od ustálenej rozhodovacej praxe v súvislosti s určením parity podielov na BSM, ako aj pri otázke náhrady trov štátu, ktoré podľa sťažovateľa nemožno považovať za odôvodnené a účelne vynaložené výdavky. Za otázku, ktorá ešte nebola dovolacím súdom riešená, považoval otázku, či po zániku BSM má strana sporu povinnosť uhradiť do BSM náklady, ktoré boli z prostriedkov BSM vynaložené na získanie akademického titulu strany sporu. Sťažovateľ namietal aj nedodržanie procesného postupu podľa § 181 ods. 2 CSP a nedoručenie rozsudku odvolacieho súdu pri jeho vyhlásení.

5. Najvyšší súd napadnutým uznesením zrušil rozsudok odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Konštatoval, že sťažovateľ v konaní navrhoval vykonať dokazovanie v tom smere, že súd uloží žalobkyni povinnosť predložiť súpis a dôkazy, kde všade mala ku dňu zániku BSM ako vkladateľ alebo veriteľ uložené finančné prostriedky a v akej výške, a požiadať Sociálnu poisťovňu o zaslanie kópií výplatných pások alebo mzdových listov žalobkyne. K tomuto návrhu na vykonanie dokazovania súd prvej inštancie nezaujal žiadne stanovisko, navrhované dôkazy nevykonával, pričom sťažovateľ namietal, že bez preukázania týchto okolností nemožno náležite zistiť skutkový stav a že žalobkyňa zatajuje svoje finančné prostriedky. Ani odvolací súd nevyhovel tomuto návrhu. Procesný postup súdov nižších inštancií, ktorým odmietli vykonať sťažovateľom navrhovaný dôkaz, mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu veci z hľadiska tvrdení žalobkyne. Dovolací súd zdôraznil, že strana sporu musí dostať odpoveď na svoju otázku, z akých dôvodov nebolo vyhovené jej návrhom na vykonanie dokazovania. Uvedený nedostatok znamenal existenciu vady zmatečnosti podľa § 420 písm. f) CSP, čo viedlo k zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu. Vzhľadom na výskyt vady v zmysle § 420 písm. f) CSP sa už dovolací súd nezaoberal ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu kasačnej povahy podľa sťažovateľa zasahuje do jeho základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, a to z dôvodu, že dovolací súd vôbec neposudzoval ďalšie ním uplatnené dovolacie dôvody s poukazom na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 89/2018 z 26. apríla 2018, súdy nižších inštancií tak môžu opätovne vec nesprávne právne posúdiť, čo len neprimerane predĺži už 11 rokov trvajúce súdne konanie. Sťažovateľ má už 61 rokov a vyjadril obavu, či sa spravodlivého rozsudku vôbec dožije.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou podanej ústavnej sťažnosti je sťažovateľom tvrdené porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením najvyššieho súdu kasačnej povahy, v ktorom dovolací súd identifikoval existenciu vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP z dôvodu nevysporiadania sa s návrhom sťažovateľa na vykonanie dokazovania, ktoré malo mať vplyv na posúdenie skutkového stavu veci. Dovolací súd z dôvodu zrušenia rozsudku odvolacieho súdu pre tento namietaný dovolací dôvod už ďalšie sťažovateľom namietané dovolacie dôvody neposudzoval.

8. Ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru (napr. II. ÚS 398/08, II. ÚS 439/2015, II. ÚS 6/2018, III. ÚS 449/2018, I. ÚS 443/2019), podľa ktorej v zásade ústavný súd nepreskúmava zrušovacie rozhodnutia súdov, pretože konanie vo veci samej pokračuje naďalej, avšak z výnimočných dôvodov spočívajúcich buď v závažných pochybeniach súdov blížiacich sa k zmätočnosti, alebo z dôvodov, že kasačné rozhodnutie vytvorilo vo veci pevný hmotnoprávny základ rozhodovania pre súdy nižších stupňov, môže podrobiť aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu ústavnoprávnemu prieskumu a pristúpiť aj k jeho zrušeniu.

9. Úlohou ústavného súdu je v zásade posúdiť, či je konanie pred všeobecným súdom spravodlivé ako celok (pozri tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Komanický proti Slovenskej republike zo 4. 6. 2002, č. 32106/96, bod 47). To je v zásade možné až po jeho definitívnom skončení. Povinnosť chrániť základné práva totiž majú aj všeobecné súdy a až v prípade, keď v tejto úlohe zlyhajú v zásade ako celok, môže do ich činnosti zasiahnuť ústavný súd (IV. ÚS 79/2020, IV. ÚS 357/2021). Ústavný súd preto spravidla nepristupuje k prieskumu zrušujúcich rozhodnutí odvolacích súdov a nezasahuje do prebiehajúceho, ešte neskončeného konania pred všeobecnými súdmi (II. ÚS 562/2018, II. ÚS 406/2018, III. ÚS 481/2017). Takýto prieskum je pripustený len veľmi výnimočne, a to v situácii, keď by namietané pochybenie zaťažilo celý ďalší proces zásadnou vadou, ktorá by už nebola reparovateľná v ďalšom konaní (III. ÚS 46/2013, I. ÚS 227/2018).

10. Ústavný súd ďalej vo svojej judikatúre už konštatoval, že aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu môže byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania. Aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. Ide najmä o prípady, ak všeobecný súd vyrieši nejakú otázku s konečnou platnosťou, ktorá je spôsobilá zásadným spôsobom ovplyvniť ďalší priebeh konania alebo jeho výsledok, prípadne ním konanie v istej časti končí a náprava eventuálneho pochybenia by mohla byť dosiahnutá len zásahom ústavného súdu po skončení konania pri posudzovaní spravodlivosti konania ako celku, čo by nebolo účelné (II. ÚS 344/2019).

11. Ústavný súd poukazuje aj na svoju stabilnú judikatúru, v zmysle ktorej otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe

nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné.

12. V tomto prípade najvyšší súd pristúpil k zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie, keďže indikoval existenciu vady zmätočnosti spočívajúcej v opomenutí reagovať na návrh sťažovateľa na vykonanie určených dôkazov, ktoré majú pre posúdenie veci zásadný význam, čo založilo prípustnosť aj dôvodnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

13. Sťažovateľ namieta tú časť napadnutého uznesenia, v ktorej dovolací súd z dôvodu identifikovania dôvodu na zrušenie rozsudku odvolacieho súdu sa už s ďalšími námietkami sťažovateľa spočívajúcimi vo vadách zmätočnosti podľa § 420 písm. d) a f) CSP, ako aj pre nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 CSP vôbec nezaoberal.

14. Z pohľadu ústavného súdu je potrebné skúmať, či napadnuté uznesenie najvyššieho súdu v prejednávanej veci nevytvorilo pevný hmotnoprávny základ pre súdy nižších stupňov, resp. jeho závery nie sú v príkrom rozpore s príslušnými procesnými ustanoveniami, čo by mohlo signalizovať prípadnú zmätočnosť tohto uznesenia, prípadne vytvárať pre sťažovateľa v určitej otázke stav nezvratný v rámci všeobecného súdnictva, pričom prípadná náprava tohto stavu po skončení konania by bola v rozpore s účelnosťou ochrany základných práv sťažovateľa.

15. Vzhľadom na to, že k zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu došlo z dôvodu nevysporiadania sa s návrhom sťažovateľa na vykonanie dokazovania, najvyšší súd sa nevyjadroval k právnej stránke veci, a teda nevytvoril žiadny hmotnoprávny základ o veci samej, hoci sa sťažovateľ takéhoto postupu domáhal.

16. V tomto prípade sa vec vrátila do štádia konania pred súd prvej inštancie, ktorý sa bude musieť s návrhom na vykonanie dokazovania relevantne vysporiadať, čo znamená, že vo veci môže dôjsť k zmene skutkového stavu. Bolo by predčasné, aby sa najvyšší súd vyjadroval k právnej stránke veci, ktorej skutkové okolnosti nie sú jednoznačne ustálené, ako aj k ostatným nedostatkom vo vykonávaní a hodnotení dôkazov, ktoré sťažovateľ rozsudku odvolacieho súdu vyčítal. Tento záver možno aplikovať aj na namietanú vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. d) CSP, keďže sa dotýka otázky správnosti ustálenia skutkového stavu v časti určenia majetku patriaceho do BSM, ktorý podlieha vyporiadaniu v tomto konaní, pričom námietka týkajúca sa rozsahu majetku patriaceho do BSM ostala sťažovateľovi zachovaná a je primerane použiteľná opätovne v ďalšom pokračujúcom konaní. Vo vzťahu k právnemu posúdeniu navyše platí, že prípadná zmena skutkového stavu zakladá pre súd nižšej inštancie možnosť nerešpektovať právny názor súdu vyššej inštancie. Sťažovateľ bude teda mať opätovne k dispozícii podanie odvolania a prípadne aj dovolania, pričom v tejto fáze konania, keď sa skutkový stav veci môže meniť, je vhodné, aby boli obojom stranám konania zachované možnosti jednak reagovať na prípadné nové zistenia, resp. ponechať konajúcemu súdu priestor na vlastné posúdenie, ktoré môže byť ďalej predmetom opravných, resp. mimoriadnych opravných prostriedkov.

17. V tomto prípade najvyšší súd postupoval aj v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, ktorá sa ustálila na názore, že v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (1 Cdo 166/2017, 2 Cdo 88/2017, 3 Cdo 146/2018, 4 Cdo 191/2018, 5 Cdo 29/2016, 8 Cdo 70/2017, 7 Cdo 7/2020).

18. Navyše aj ústavný súd už judikoval, že v hierarchii postupu dovolacieho prieskumu platí, že ak dovolací súd zistí, že dovolanie je prípustné a dôvodné z dôvodov zmätočnosti, nemusí už skúmať uplatnený dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 421 ods. 1 CSP a napadnuté rozhodnutie musí zrušiť. Na druhej strane ak namietaný dôvod zmätočnosti preukázaný nie je, pristúpi subsidiárne dovolací súd k prieskumu dovolacieho dôvodu spočívajúceho v správnosti právneho posúdenia veci (m. m. II. ÚS 89/2018, IV. ÚS 372/2020, IV. ÚS 589/2021).

19. V tomto smere neobstojí ani argument sťažovateľa o nezohľadnení záverov nálezu č. k. II. ÚS 89/2018 z 26. apríla 2018. Tento nález sa zaoberal situáciou tzv. zákazu kumulácie dovolacích dôvodov, čo znamenalo nemožnosť v dovolaní účinne namietat' popri sebe vady zmätočnosti spoločne s nesprávnym právnym posúdením. Ak dovolací súd neidentifikoval existenciu vady zmätočnosti, na tvrdené nesprávne právne posúdenie už neprihliadal. V tomto prípade ale dovolací súd vadu zmätočnosti namietanú sťažovateľom akceptoval a pristúpil k zrušeniu oboch rozsudkov súdov nižších inštancií.

20. Na základe uvedeného možno konštatovať, že vzhľadom na to, že napadnuté uznesenie nepatrí ani do skupiny rozhodnutí, ktoré by napĺňali znaky zmätočnosti, resp. by pre sťažovateľa vytvorili už nereparovateľný právny stav, ktorého náprava by po skončení celého konania nebola účelnou, postup dovolacieho súdu spočívajúci v nezohľadnení celého obsahu dovolania z dôvodu identifikácie vady zmätočnosti, ktorá viedla k zrušeniu oboch rozsudkov súdov nižších inštancií, je v tomto prípade ústavne udržateľný a zodpovedá praxi dovolacieho súdu, ktorá bola aprobovaná aj ústavným súdom.

21. Ústavný súd teda nezistil žiadne okolnosti, pre ktoré by bolo nutné, aby aktivoval svoju právomoc a zasiahol do ešte neskončeného konania. Ústavný súd tak dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom označených základných práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

22. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších jeho návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu